КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
«30» 08 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

для студентів

галузь знань	**10 Природничі науки**
спеціальність	**106 Географія**
освітній рівень	**магістр**
освітня програма	**Економічна та соціальна географія**
вид дисципліни	**обов'язкова**

Форма навчання	**денна**
Навчальний рік	**2024/2025**
Семестр	**1**
Кількість кредитів ECTS	**6**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**українська**
Форма заключного контролю	**залік**

Викладачі: **Пасько Володимир Феодосійович,** кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії
Телешман Віктор Іванович, кандидат географічних наук, асистент кафедри економічної та соціальної географії

Пролонговано: на 20__/20__ н. р. _____(_____) «__»___ 20__ р.
на 20__/20__ н. р. _____(_____) «__»___ 20__ р.

КИЇВ – 2024

Розробник: Пасько Володимир Феодосійович, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО
«18» 06 2024 р.
Завідувач кафедри економічної та соціальної географії
_____ професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол №11 від «18» 06 2024 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол №7 від «30» 08 2024 р.
Голова науково-методичної комісії _____ доцент Наталія КОРОГОДА
«30» 08 2024 р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у здобувачів освіти здатність розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення при реалізації завдань регіональної політики, ознайомити здобувачів освіти із теоретичними основами регіональної політики, її особливостями, основними напрямами, механізмом реалізації цілей регіональної політики, зарубіжним досвідом регіональної політики та можливостями його застосування в Україні, формування практичних навичок здійснення оцінки та аналізу сучасного стану та проблем в реалізації завдань регіональної політики України.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знання теоретичних основ суспільної географії, економічної та соціальної географії України, регіонального розвитку.
2. Володіти базовими навичками суспільно-географічного аналізу розвитку регіонів.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Основи регіональної політики» є однією із складових комплексної, професійної підготовки магістрів ОП «Економічна та соціальна географія» спеціальності 106 Географія.

Навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретичних і прикладних основ регіональної політики, її сутності, принципів розробки та реалізації; основних концепцій та напрямків регіональної політики в ринкових умовах; досвіду розвинених країн світу у питаннях регіональної політики; сучасного стану та проблемам реалізації завдань регіональної політики в Україні. Висвітлює питання організаційних основи здійснення регіональної політики в Україні, етапів та механізму реалізації цілей та завдань регіональної політики, проблеми недосконалості існуючого адміністративно-територіального устрою та регіонального управління України в сучасних умовах. Дана дисципліна покликана показати необхідність розробки та реалізації заходів регіональної політики із метою недопущення деструктивних процесів у економічному та соціальному розвитку регіонів України, вирішенню важливих питань регіонального розвитку.

4. Завдання навчальної дисципліни «Основи регіональної політики» полягають у наданні студентам загальних та фахових компетентностей, передбачених освітньою програмою комплексної підготовки фахівців рівня «Магістр», спеціальності 106 Географія «Економічна та соціальна географія»:

- сформувати у здобувачів освіти здатність приймати обґрунтовані рішення у питаннях реалізації цілей та завдань регіональної політики (ЗК 4);
- розвинути здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження основних напрямів регіональної політики (СК 1);
- сформувати у здобувачів освіти здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації реалізації завдань регіональної політики (СК 2);
- сформувати здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку регіонів, здійснювати геопланування територій різного

ієрархічного рівня з метою реалізації цілей і завдань регіональної політики (СК 4);

– розвинути у здобувачів освіти здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, проводити їхню суспільно-географічну експертизу та моніторинг (СК 5);

– сформувати здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування з метою оцінки ефективності реалізації завдань регіональної політики (СК 6);

– сформувати здатність планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців у сфері регіонального управління (СК 8).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		**Форми (та / або методи і технології) викладання і навчання**	**Методи оцінювання**	**Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни**
Код	Результат навчання			
1	***Знати***			
1.1	сутність, об'єкт, предмет, суб'єкти, особливості, принципи та завдання регіональної політики.	*лекція, семінарське заняття, самостійна робота*	*Доповіді на семінарських заняттях, виконання творчих аналітичних завдань, тематичні контрольні роботи, залік*	*6%*
1.2	особливості здійснення регіональної політики в зарубіжних країнах та ЄС	*лекція, семінарське заняття, самостійна робота*		*6%*
1.3	сутність та цілі соціальної, економічної, промислової, науково-технічної, інноваційної та екологічної регіональної політики, особливості їх реалізації в регіонах України	*лекція, семінарське заняття, самостійна робота*		*6%*
1.4	складові механізму та послідовність реалізації цілей регіональної політики; показники ефективності реалізації регіональної політики в Україні	*лекція, семінарське заняття, аналітична робота*		*6%*
1.5	програмні та фінансові інструменти реалізації регіональної політики; джерела фінансування заходів регіональної політики України	*лекція, семінарське заняття, самостійна робота*		*6%*
1.6	стратегічні та тактичні завдання регіональної політики України; законодавчу базу щодо проведення регіональної політики в Україні	*лекція, семінарське заняття*		*6%*
1.7	пріоритетні напрями здійснення завдань регіональної політики; регіональні відмінності у соціально-економічному розвитку України та їх вплив на ефективність реалізації цілей регіональної політики	*лекція, семінарське заняття*		*6%*

1.8	особливості розробки та реалізації програм соціально-економічного розвитку регіонів України; сучасний стан та проблеми реалізації завдань регіональної в Україні	*лекція, семінарське заняття, аналітична робота*		*6%*
2	***Вміти***			
2.1	аналізувати фактори що здійснюють вплив на регіональний розвиток та визначення основних напрямів регіональної політики	*семінарське заняття*	*Виступи на семінарських заняттях, виконання творчих аналітичних завдань, тематичні контрольні роботи, залік*	*до 35%*
2.2	здійснювати порівняльний аналіз здійснення регіональної політки в зарубіжних країнах та напрямів регіональної політики	*семінарське заняття, аналітична доповідь*		
2.3	ідентифікувати проблеми у реалізації найважливіших завдань регіональної політики на прикладі адміністративних областей України	*семінарське заняття, самостійна робота*		
2.4	аналізувати пріоритетні напрями регіональної політики виходячи із особливостей ресурсного потенціалу, рівня економічного та соціального розвитку регіонів України	*семінарське заняття*		
2.5	визначати роль програм соціально-економічного розвитку регіонів у реалізації тактичних і стратегічних завдань регіональної політики України	*семінарське заняття, самостійна робота*		
2.6	поєднувати методи системного аналізу, суспільно-географічного аналізу та планування для розробки дієвих стратегій та програм економічного та соціального розвитку регіонів України	*семінарське заняття*		
2.7	аналізувати існуючі та потенційні загрози регіональному розвитку та цілісності України	*семінарське заняття*		
3	***Комунікація***			
3.1	вміння обґрунтовувати власну позицію під час здійснення аналізу суспільно-географічних об'єктів у системі регіонального розвитку та регіональної політики, планувати і здійснювати наукові експерименти з розвитку територій застосовуючи сучасні кількісні та якісні методи суспільної географії	*семінарське заняття, аналітична доповідь*	*Виступи на семінарських заняттях, виконання творчих аналітичних завдань, їх презентація та захист*	*до7%*
4.	***Автономність та відповідальність:*** *продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та/або управлінські рішення чи надані пропозиції/рекомендації, які можуть впливати на регіональну політику в цілому чи окремі її складові, зокрема при:*			
4.1	аналізі та виборі найбільш дієвих заходів забезпечення високого рівня ефективності управлінської діяльності при реалізації завдань регіональної політики	*семінарське заняття, аналітична доповідь*	*виконання творчих аналітичних завдань, їх презентація та захист*	*до 10%*
4.2	розробці комплексу заходів при визначенні пріоритетних напрямів реалізації регіональної політики України			

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) / Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	3.1	4.1	4.2
Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (ПР01)	+	+	+	+					+	+		+					+	
Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня (ПР07)					+	+	+	+					+	+		+		+
Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг (ПР09)			+	+	+	+	+	+			+		+	+	+	+		+

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами доповідей на семінарських заняттях, підготовки аналітичних доповідей, презентацій та їх захисту, виконання творчих самостійних робіт (аналітичних завдань), написання письмових тематичних контрольних робіт, заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – **1.1-1.8 (знання)** – до 6% за кожен;

результати навчання – **2.1-2.7 (вміння)** – до 35%;

результати навчання – **3.1 (комунікація)** – до 7%;

результати навчання – **4.1-4.2 (автономність та відповідальність)** – до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів.

У курсі передбачено 2 змістовних частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять, передбачено виконання творчих самостійних аналітичних робіт та підготовка за їх результатами доповідей і презентацій. Завершується дисципліна ***заліком***.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях, виконанні аналітичних робіт, підготовці та презентації аналітичних доповідей та виконанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по завершенню, відповідно до графіку проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у формі тестів.

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску до іспиту – ***36 балів.*** Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований*

мінімум) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 *(60% максимальної кількості балів, відведених на залік).*

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом № 170- 32 від 11 квітня 2022 року.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	**семінари**	**самостійна робота**
Частина 1. **Суспільно-географічні основи регіональної політики**			
Тема 1. Теоретичні основи регіональної політики	2	2	8
Тема 2. Напрямки регіональної політики	2		10
Тема 3. Механізм реалізації цілей регіональної політики	2	2	10
Тема 4. Оцінювання ефективності реалізації регіональної політики	2		10
Тема 5. Програмні та фінансові інструменти реалізації регіональної політики	2	2	10
Тема 6. Закордонний досвід регіональної політики	2		9
Тема 7. Регіональна політика ЄС	2		8
Частина 2. **Регіональна політика в Україні**			
Тема 8. Завдання регіональної політики України	2	2	10
Тема 9. Сучасні напрями регіональної політики України	2	2	10
Тема 10. Етапи реалізації регіональної політики в Україні	2	2	10
Тема 11. Механізм реалізації завдань регіональної політики України	2		10
Тема 12. Фінансування заходів регіональної політики	2	2	10
Тема 13. Пріоритети регіональної політики України	2		10
Тема 14. Проблеми реалізації завдань регіональної політики в Україні	2		10
Разом	**28**	**14**	**135**

Загальний обсяг: ***180 год.,*** в тому числі:
Лекцій **– *28 год.***
Семінари **– *14 год.***
Консультації – **3 *год.***
Самостійна робота **– *135 год.***

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення: монографія / Наук. ред. С. Л. Шульц. Львів, 2018. 205 с.
2. Куйбіда В. С., Іщенко О. М., Ткачук А. Ф. та ін. Нова регіональна політика. Київ: Крамар, 2009. 232 с.
3. Олійник Я. Б., Запотоцький С. П., Кононенко О. Ю., Мельничук А. Л., Пасько В. Ф. Регіональна економіка: навчальний посібник / За ред. Я. Б. Олійника. Київ: КНТ, 2007. 444 с.
4. Пістун М. Д., Мезенцев К. В., Тьорло В. О. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. 130 с.
5. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 156-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text
6. Регіональна політика Європейського Союзу: підручник / за ред. В. Чужикова. Київ: КНЕУ, 2016. 495 с.
7. Топчієв О. Г., Безверхнюк Т. М., Тітенко З. В. Регіональний розвиток і становлення державної регіональної політики: навчально-методичний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. 224 с.

Додаткова:

1. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізм реалізації. Луцьк: Настир'я, 2001. 528 с.
2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія / За ред. З. С. Варналія. Київ: НІСД, 2007. 768 с.
3. Павленко А. Ф., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Основи регіональної діагностики. Київ, 2003.
4. Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України / За ред. С. Максименка. Київ: Логос, 2000. 170 с.
5. Регіональна політика: методологія, методи, практика / Відп. ред. М. І. Долішній. Львів, 2001. 720 с.
6. Романюк С. А. Розвиток регіонів у відкритій економіці: теорія, політика, практика: монографія. Київ, 2013. 408 с.
7. Садова У. Я. Соціальна політика в Україні: регіональні дослідження і перспективи розвитку: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2005. 408с.
8. Сучасна регіональна політика і транскордонне співробітництво / За наук. ред. В. І. Пили. Хмельницький, 2006. 412 с.
9. Шамборовський Г. О. Регіональна політика Європейського Союзу: навч. посіб. Київ: Знання, 2011. 187 с.
10. Bachtler J., Wishlade F., Yuill D. Regional Policy in Europe after enlargement.

Regional and Industrial Policy Research Paper, 2001, Issue 44.
11. Gill I. Regional Development Policies: Place-Based or People-Centred? VoxEU, 2010. Retrieved from https://cepr.org/voxeu/columns/regional-development-policies-place-based-or-people-centred
12. Zapotoskyi S., Zapototska V., Trusij O., Pasko V. Social and affordable housing in Ukraine: mechanism and practices of provision. Journal of Geology, Geography and Geoecology, 2021.Vol. 30(1), pp. 190-200.
13. Katerynchuk K., Kovalenko I., Neskorodzhena L., Pasko V., Stankevych S. Questions of efficiency of the state policy in the ecological sphere. Ukrainian Journal of Ecology, 2021. №6, pp. 94-99.